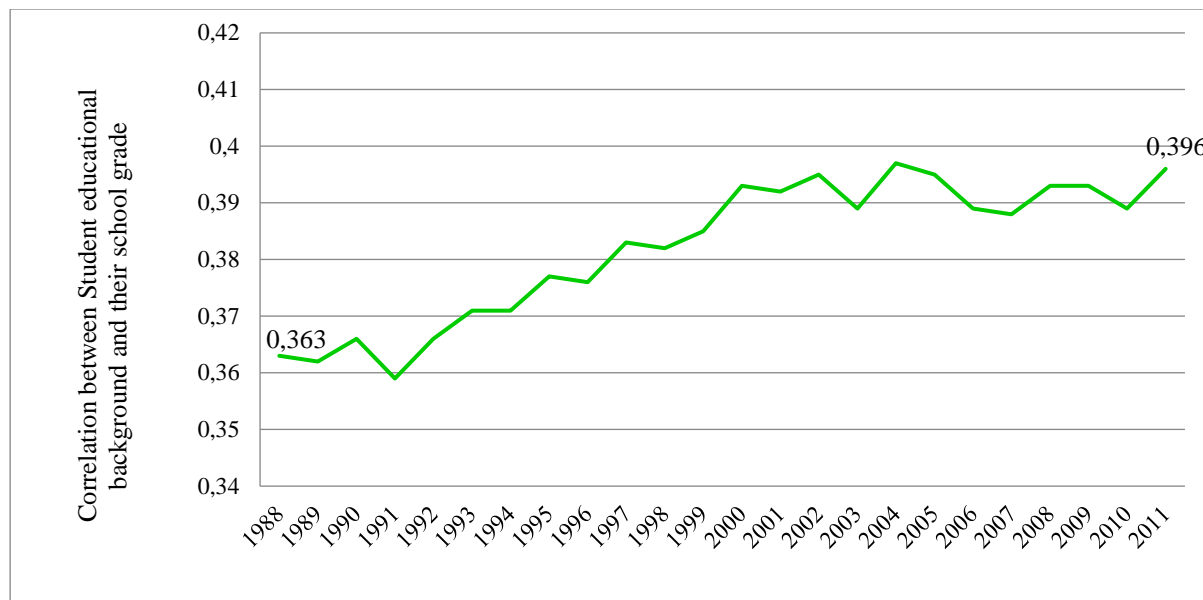

Obrázek č. 4 ukazuje zvýšení síly vztahu mezi SES a výsledky z hodnoty 0,36 v roce 1988 na 0,40, což naznačuje zesílení vzdělanostní nerovnosti ve Švédsku během posledních dvou dekád od roku 1988. Když porovnáme dílčí populace švédských žáků a žáků s imigračním původem, pak pozorujeme poněkud odlišný vývojový vzorec, jak ukazuje obrázek č. 5.

Obrázek č. 4 Korelace mezi vzděláním rodičů a školními známkami žáků v letech 1988 až 2011

Pro celé sledované období byla průměrná korelace mezi SES a přepočtenými známkami 0,40 u žáků švédského původu a 0,31 u žáků zahraničního původu. U obou skupin se tato korelace během času zvyšovala, přičemž toto navýšení činilo zhruba 0,04 jednotky u žáků švédského původu, u žáků zahraničního původu bylo o trochu vyšší. Zatímco korelace u skupiny žáků švédského původu dosáhla v roce 2005 svého vrcholu a poté se držela na zhruba stabilní úrovni, zvyšování korelace u skupiny žáků zahraničního původu po roce 2010 spíše akcelerovalo.

Šedé sloupečky indikují podíl žáků s imigračním původem v každé kohortě. Zde je patrný jasný nárůst od 8 % v roce 1988 až po 18 % v roce 2011. Když se obě skupiny žáků spojí dohromady, tato demografická změna způsobí, že se zvýšení pozorované korelace uvnitř každé skupiny bude v celé populaci žáků jevit jako nižší, a to kvůli rostoucímu podílu skupiny s nižší vnitroskupinovou korelací (Sirin, 2005).

Tato studie poskytuje silné empirické důkazy o tom, že v období, kdy byly zavedeny školské reformy související s liberálními trendy ve vzdělávání, se nerovnost ve vzdělávání zesiluje. Tento trend se týká zejména žáků s migračním původem. Výsledky rovněž naznačují, že švédský vzdělávací systém má zřejmě menší schopnost kompenzovat rodinné zázemí u dílčí populace žáků zahraničního původu. To je důležité z metodologického hlediska. Pokud by se analýza zaměřila pouze na celkovou populaci, nebyla by schopna detekovat rozdíly mezi dílčími populacemi.

Je třeba zmínit, že i když z této studie není možné vyvodit kauzální závěry, které by například indikovaly, že reformy spočívající v zavedení nezávislých škol a svobodné volby školy způsobily zhoršení spravedlivosti ve vzdělávání, je možné alespoň zformulovat hypotézu pro další testování takovéto kauzality. Tato hypotéza by mohla například předpokládat, že politika svobodné volby školy způsobila, že se žakovská populace napříč školami dělí podle socioekonomické a etnické linie, což následně zvyšuje rozdíly ve výsledcích. Další příklad nám ukáže, jak mohou být k ověřování této hypotézy prostřednictvím kontrafaktického přístupu využity geografické jednotky v databázi GOLD.